

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/117/2024
Identifikačné číslo spisu:	6121298407
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6121298407.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Eriky Zajacovej v spore žalobkyne I. T., narodenej XX. N. XXXX, G., R. XX/.XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Filip Balla s.r.o., Košice, Hlavná 15/24, IČO: 56 101 716, proti žalovaným 1/ W. K., narodenému XX. N. XXXX, G., G. N. XXXX/.X, 2/ D. K.Y., narodenej XX. N. XXXX, G., G. N. XXXX/.X, zastúpeným advokátom Mgr. Jurajom Berežným, Svidník, Centrálna 2/38, IČO: 50 039 229, o zaplatenie 843,89 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bardejov (bývalom Okresnom súde Svidník) pod sp. zn. SK-5C/16/2021, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. decembra 2023 sp. zn. 11Co/4/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaní 1/ a 2/ nemajú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Svidník (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 30. novembra 2022 č. k. 5C/16/2021-79 žalobu zamietol (výrok I.) a vyslovil, že žalovaným priznáva náhradu trov konania proti žalobkyni v plnom rozsahu (výrok II.). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa sa podanou žalobou zo 14. apríla 2021 domáhala proti žalovaným zaplatenia sumy 843,89 eura s príslušenstvom titulom náhrady za užívanie pozemkov, a to titulom bezdôvodného obohatenia. Uviedol, že podstatou sporu bolo tvrdenie žalobkyne, že jej patrí finančná odplata, pretože žalovaní ako spoluvlastníci bytu, nebytového priestoru a spoločných častí a zariadení domu a príslušenstva užívajú pozemky vo výlučnom vlastníctve žalobkyne bez právneho dôvodu. Poukázal na tú skutočnosť, že z výpisu z listu vlastníctva číslo XXXX, k. ú. G. je zrejmé, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou označených parciel s tým, že výlučnou vlastníčkou sa stala na základe dohody o vysporiadaní BSM z 03. októbra 2019. Z listu vlastníctva číslo XXXX, k. ú. G. zároveň súd zistil, že na parcelu číslo 3111/24 vo výlučnom vlastníctve žalobkyne bolo zriadené vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej aj „ZoVBaNP“ alebo „zákon o vlastníctve bytov“) v prospech vlastníkov bytov a nebytových priestorov uvedeného bytového domu. Parcela číslo 3111/11 -

zastavaná plocha a nádvorie obkolesuje parcelu C-KN číslo 3111/24, na ktorej je postavený bytový dom a slúži ako prístupová komunikácia, zeleň, parkovanie a vlastníci bytov a nebytových priestorov nemajú reálnu možnosť dostať sa do vchodu bytového domu a ku garážam inak ako cez C-KN parcelu číslo 3111/11. V zmysle § 23 ods. 5 ZoVBNP vzniklo zákonné vecné bremeno k pozemku, z ktorého sú oprávnení všetci vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome. O príľahlý pozemok ide vtedy, ak tento s pozemkom zastavaným bytovým domom tvorí jeden funkčný celok a slúži na zabezpečenie dostatočne kvalitného užívania jednotlivých bytov a nebytových priestorov. Z tohto je potom jednoznačne nutné považovať označenú časť parcely za príľahlý pozemok, pretože žalovaní ani ostatní vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome, súpisné číslo XXXX, nemajú reálnu možnosť dostať sa do vchodu bytového domu inak ako po parcele C-KN číslo 3111/11. Z hľadiska gramatického výkladu môže byť sporné, ktorého pozemku sa vecné bremeno týka, nakoľko zákonná dikcia hovorí len o „pozemku“, pričom tento pojem nie je celkom v zákone na rozdiel od termínu „príľahlý pozemok“ legálne definovaný. Z hľadiska systematiky komentovaného ustanovenia, ako aj systematiky celého zákona možno vyvodíť, že vecné bremeno sa vzťahuje na zastavaný pozemok, ako aj na príľahlý pozemok. Pri rozhodovaní súd vychádzal z rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo 14. apríla 2016, z ktorého vyplýva, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, teda ku dňu 01. septembra 1993. Z predmetného ustanovenia nevyplýva ďalšiemu vlastníkovi zaťaženého pozemku právo na náhradu za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckych práv. Na základe vyššie uvedeného potom súd konštatoval, že žalobkyňa nie je aktívne vecne legitimovaná preto, lebo vlastnícke právo k spornému pozemku nadobudla v čase, keď bolo na týchto pozemkoch už zriadené vecné bremeno v prospech žalovaných ako vlastníkov bytu číslo X vrátane nebytového priestoru. Najvyšší súd SR potom vo svojom rozhodnutí skonštatoval, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena je majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká in rem, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada je jednorazová, nemá charakter opakovaného plnenia. Z tohto je potom zrejmé, že nárok na finančnú náhradu je teda len jeden a má ho ten vlastník zaťaženého pozemku, ktorý ho vlastnil v čase vzniku vecného bremena, v tomto prípade v čase účinnosti zákona o vlastníctve bytov k 01. septembru 1993. Za ústavne udržateľný považoval tento právny názor aj Ústavný súd SR vo svojich rozhodnutiach IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 474/2013, I. ÚS 1/2012 a II. ÚS 506/2011. Súd je pri rozhodovaní o akejkoľvek žalobe povinný skúmať existenciu aktívnej vecnej legitimácie na strane žalobcu a pasívnej vecnej legitimácie na strane žalovaného. Vzhľadom na vyššie uvedené potom dospel súd k záveru, že žalobkyňa nie je aktívne vecne legitimovaná. Ďalej súd skúmal aj pasívnu vecnú legitimáciu a poukázal aj na to, že zo zákona o vlastníctve bytov vyplýva, že s vlastníctvom bytov je nerozlučne spojené taktiež spoluvlastnícke alebo iné spoločné právo k pozemku, na ktorom je nehnuteľnosť postavená a z tohto dôvodu jednotliví vlastníci bytov predstavujú v zmysle § 77 CSP nerozlučné procesné spoločenstvo. Pokiaľ sa na konaní nezúčastnia všetci nerozluční spoločníci, súd nemôže návrhu vyhovieť pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie a z tohto dôvodu musí žalobu zamietnuť. V prípade nedostatku vecnej legitimácie v konaní nie je potrebné, účelné ani hospodárne zaoberať sa meritom veci a vykonávať ďalšie dokazovanie, preto súd žalobu zamietol a o trovách konania rozhodol tak, že úspešným žalovaným priznal proti žalobkyni náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 13. decembra 2023 sp. zn. 11Co/4/2023 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a žalovaným priznal voči žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania vo výške 100 % (výrok II.). Dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne nie je dôvodné a odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdiť.

2.1. Odvolací súd uviedol, že žalobkyňa napadla rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu, že tento vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci a z dôvodu, že súd prvej inštancie nevykonával navrhnuté dôkazy. Odvolací súd uviedol, že ustanovenie § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov rieši situáciu, kedy vlastník bytového domu nemôže nadobudnúť vlastníctvo k pozemkom, na ktorých je

bytový dom postavený alebo k príľahlým pozemkom v zmysle § 23 ods. 2 a 4 citovaného zákona. Na to, aby mohol vlastník domu ako aj následne vlastníci bytov a nebytových priestorov plnohodnotne vykonávať vlastnícke právo, zákonodarca ustanovil, že na pozemkoch, na ktorých je postavený bytový dom, respektíve na príľahlých pozemkoch, ktoré nie sú vo vlastníctve vlastníka domu sa zriaďuje vecné bremeno priamo zo zákona. Vecné bremeno vzniká bez ohľadu na vôľu vlastníka pozemku, respektíve vlastníka bytového domu. Súd prvej inštancie sa náležite vysporiadal s otázkou príľahlého pozemku s tým, že zo žalobkyňou predloženého zamerania je evidentné, že parcela číslo 3111/11 obklopuje po celom obvode stavbu bytového domu v spoluvlastníctve žalovaných, ako aj to, že jedine cez tento pozemok je zabezpečený vstup do bytového domu a prístup ku garážam umiestneným v bytovom dome. Za tohto skutkového stavu je potom dôvodné považovať parcelu číslo 3111/11 za príľahlý pozemok. Tento je tak určený na spoločné užívanie vlastními bytov a nebytových priestorov, pričom žalobkyňa nepreukázala, že by bola časť pozemku, ktorá je využívaná spoluvlastníkmi na prístup k bytovému domu využívaná aj inými osobami, teda, že by výlučne neslúžila vlastníkom bytov v bytovom dome. Samotná absencia oplotenia neznamená, že s prihliadnutím na účel, ktorý sporný pozemok vo vzťahu k stavbe bytového domu primárne plní, že by nemohlo ísť o príľahlý pozemok. Pokiaľ žalobkyňa namietala, že súd prvej inštancie skonštatoval, že pozemok je príľahlým v celom rozsahu, odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie nemal inú možnosť, než svoje závery týkajúce sa žalobou vymedzenej časti parcely vzťahovať na sporný pozemok ako celok, a to s ohľadom na geometrické určenie, súpis a popis predmetnej parcely, kde jej časť je zastavaná účelovou prístupovou komunikáciou, parkovacími miestami, časť je pokrytá zeleňou a vedená ako jediná parcela druhu zastavaná plocha a nádvorie. Napokon aj z vymedzenia predmetu žaloby, ktorou si žalobkyňa uplatnila nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za využívanie časti pozemku vo výmere 890 m² z celkovej výmery 3617 m² vyplýva, že žalobkyňa sa subjektívne cíti byť obmedzená pri využívaní svojho vlastníctva iba v tejto časti. Súd prvej inštancie tak správne posúdil daný pozemok ako pozemok príľahlý k bytovému domu v spoluvlastníctve žalovaných. Poukázal na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 73/2016, ktoré boli v napadnutom rozsudku dostatočne analyzované a správne aplikované na súdnú vec. Podstatný záver o nedostatku aktívnej legitimácie žalobkyne z dôvodu, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva jej v zmysle záverov súdnej praxe nepatrí je správny a zodpovedá účelu a zmyslu zákonnej úpravy, ako aj ustálenej judikatúry. Žalobkyňa závery vyplývajúce z judikatúry spochybnila už v rámci vyjadrení v priebehu prvoinstančného ako aj odvolacieho konania. Preto považoval odvolací súd námietky žalobkyne týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia veci vo vzťahu k posúdeniu právneho režimu sporných pozemkov a následne konštatovania absencie aktívnej vecnej legitimácie žalobkyne za nedôvodné.

2.2. Čo sa týka námietky vo vzťahu k posúdeniu vecnej pasívnej legitimácie žalovaných v prejednávanej veci, žalobkyňa vymedzila predmet konania svojím peňažným nárokom plynúcim z bezdôvodného obohatenia, ku ktorému došlo v dôsledku užívania pozemkov vo výlučnom vlastníctve žalobkyne bez akejkoľvek náhrady zo strany žalovaných. Takto vymedzený hmotnoprávny nárok nezakladá u žalovaných nerozlučné spoločenstvo v zmysle § 77 CSP, avšak tento záver s ohľadom na absenciu aktívnej legitimácie, nemá žiaden dopad na konštatovanie správnosti výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie.

2.3. Pokiaľ žalobkyňa namietala, že súd prvej inštancie nevykonával navrhnuté dôkazy, a to výsluch žalovaných a znalecké dokazovanie, z obsahu žaloby ani vyjadrení žalobkyne, ani z prednesov jej právneho zástupcu na pojednávaní nevyplýva, k akým skutočnostiam by mali byť žalovaní vypočutí nad rámec ich tvrdení zachytených v odpore alebo v replike. Pokiaľ spája žalobkyňa význam výpovede žalovaných s preukázaním skutočnosti, že žalovaní, respektíve ďalší spoluvlastníci využívali C-KN parcelu 3111/11 okrem prístupu k bytovému domu aj na účel parkoviska alebo záhrady, takéto skutkové tvrdenia žalobkyňa na súde prvého stupňa nepredniesla napriek tomu, že na nutnosť uplatnenia všetkých prostriedkov procesného útoku bola upozornená v rámci poučenia vo výzve na vyjadrenie sa k odporu a opätovne pri predvolaní na pojednávanie. Súd prvej inštancie vec predbežne správne právne posúdil s ohľadom na v tom čase stranami tvrdený a preukazovaný skutkový stav, pričom z tvrdení žalobkyne nevyplýva potreba ďalšieho dokazovania výsluchom žalovaných. Navyše predbežný právny záver o nedostatku aktívnej vecnej legitimácie by neovplyvnilo ani prípadné preukázanie skutočnosti, že žalovaní, respektíve ostatní vlastníci bytov na spornej nehnuteľnosti parkujú svoje motorové vozidlá, či využívajú jej časť ako záhradky. Pokiaľ žalobkyňa namietala nenariadenie znaleckého dokazovania za účelom

stanovenia výšky bezdôvodného obohatenia, odvolací súd uvádza, že žalobkyňa spolu s návrhom na vydanie platobného rozkazu predložila znalecký posudok s tým, že pokiaľ mala na základe vyjadrení žalovaných pochybnosti o správnosti ňou predloženého znaleckého posudku, nič jej nebránilo zabezpečiť v priebehu konania nový znalecký posudok. Okrem toho vzhľadom na záver o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne, ktorá nemala hmotnoprávny nárok na náhradu bezdôvodného obohatenia, by bolo znalecké zisťovanie výšky nároku nadbytočné a v rozpore so zásadou účelnosti. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté tak, že žalovaní majú nárok na náhradu trov odvolacieho konania s tým, že o ich výške rozhodne súd prvej inštancie.

3. Proti potvrdzujúcemu rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. decembra 2023 sp. zn. 11Co/4/2023 podala žalobkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Namietala, že odvolací súd sa riadne nevysporiadal s argumentáciou týkajúcou sa odvolacích dôvodov, a preto je rozsudok odvolacieho súdu arbitrárny, pričom porušuje jej právo na spravodlivý proces. Konajúci súd prvej inštancie nevykonával dôkazy, a to výsluch žalovanej a nariadenie znaleckého dokazovania navrhnuté žalobkyňou potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností. Súd jednoznačne pochybil, ak zamietol návrh na vykonanie dôkazov, ktoré sú spôsobilé priniesť ďalšie relevantné skutkové zistenia. Odvolací súd ako aj súd prvej inštancie nevykonaním navrhnutých dôkazov bez riadneho odôvodnenia porušili právo žalobkyne na spravodlivý proces kvalifikovaným spôsobom. Konajúci súd odôvodnil potvrdenie rozhodnutia súdu prvej inštancie na základe nesprávneho právneho názoru, že jednotliví vlastníci bytov v bytovom dome (ktorý je postavený na pozemku parc. č. 3111/24 vo výlučnom vlastníctve žalobkyne a je obkolesený parcelou číslo 3111/11 vo výlučnom vlastníctve žalobkyne) tvoria nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 CSP. Tento názor súdov neobstoí, pretože súdy nesprávne stotožnili obsah pojmu nerozlučné spoločenstvo vlastníctva bytu so spoluvlastníctvom alebo iným spoločným právom k pozemku a okrem toho súdy výhradne formalisticky pristúpili k údajnému naplneniu zákonných podmienok zákonného vecného bremena. Poukázala na rozhodnutia Ústavného súdu SR PL. ÚS 38/95 a PL. ÚS 4/2000, podľa ktorých Národná rada Slovenskej republiky nie je oprávnená priamo zákonom vyvlastniť alebo nútené obmedziť vlastnícke právo. Žalobkyňa nemôže s dotknutými nehnuteľnosťami voľne nakladať, užívať ich, udržiavať ich a zabrániť ich znehodnoteniu alebo skaze, ani z nich nemôže mať primeraný výnos. Takýmto vlastníkom ostáva iba holé vlastníctvo. Naproti tomu žalovaní ako vlastníci bytov a nebytových priestorov sú oprávnení bezodplatne užívať zákonné vecné bremeno zriadené bytovým zákonom k daným nehnuteľnostiam. Vlastníci bytov a nebytových priestorov častokrát potom nemajú žiadnu motiváciu ani záujem pristúpiť k vysporiadaniu vlastníckych práv k pozemkom, na ktorých ich bytový dom stojí, nakoľko tieto pozemky užívajú de facto bezplatne. Poukázala na uznesenie Ústavného súdu SR zo 16. októbra 2018 sp. zn. III. ÚS 388/2018 ako aj názor Ústavného súdu SR vyjadrený v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 44/2011, kedy súd nemôže postupovať formalisticky a zohľadňovať iba doslovné znenie zákona s tým, že súd nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne, môže, ba dokonca sa musí od neho odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákona a všeobecných záväzných predpisov. Žiadala preto v konečnom dôsledku, aby dovolací súd zrušil rozsudok krajského súdu, ako aj rozsudok okresného súdu a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

4. Žalovaní sa k podanému nemu dovolaniu písomne nevyjadřili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne treba zamietnuť.

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovaná Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti

rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Dovolaťka uplatnila dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov.

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti

argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov jej bolo zasiahnuté do práva na spravodlivý proces.

14. V danom prípade žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keď namietala, že postupom súdov oboch nižších inštancií bolo porušené jej právo na spravodlivý proces tým, že súdy nesprávne a neúplne zistili skutkový stav, pretože nevykonali dôkazy, a to výsluchom žalovanej (zrejme žalovaných, pozn.) a nenariadili vo veci znalecké dokazovanie navrhnuté žalobkyňou.

15. Z doterajšej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že nevykonanie niektorého z navrhovaných dôkazov bez ďalších relevantných skutočností nezakladá tzv. vadu zmätočnosti v procesnom postupe odvolacieho súdu. Súd totiž nie je viazaný návrhmi strán sporu na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie strán sporu. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonával všetky stranou sporu navrhnuté dôkazy, nezakladá dôvodnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP, lebo týmto postupom súd neporušil právo strany sporu na spravodlivý proces.

16. V danom prípade z obsahu preskúmaného spisu dovolací súd zistil, že žalobkyňa produkovala skutkové tvrdenia, že jej patrí finančná odplata titulom bezdôvodného obohatenia, pretože žalovaní ako spoluvlastníci bytu, nebytového priestoru a spoločných častí a zariadení domu a príslušenstva užívajú pozemky vo výlučnom vlastníctve žalobkyne bez právneho dôvodu. Zároveň pripojila k žalobe znalecký posudok č. 5/2019, ktorý bol vypracovaný za účelom stanovenia všeobecnej hodnoty dotknutých pozemkov a stanovenia hodnoty nájmu za tieto pozemky. Dňa 17. novembra 2022 (č. l. 76 spisu) bolo žalobkyni doručené poučenie prvoinštančného súdu, ktoré okrem iného obsahovalo poučenie o sudcovskej koncentrácii konania v zmysle § 153 ods. 1 až 3 CSP. Na pojednávaní pred súdom prvej inštancie dňa 30. novembra 2022 potom žalobkyňa navrhla vykonať dôkaz výsluchom žalovaných a za účelom nesporného určenia výšky bezdôvodného obohatenia žalovaných navrhla tiež vykonať znalecké dokazovanie. Zároveň poukázala na tú skutočnosť, že otázka právneho režimu pozemku parc. č. 3111/11, ktorý nie je zastavaný bytovým domom je otázkou právneho posúdenia. Následne sa odvolací súd v bodoch 24-28 vysporiadal s námietkami žalobkyne v odvolaní ohľadom nevykonania dôkazov pred súdom prvej inštancie a uzavrel, že pokiaľ žalobkyňa namietala, že súd prvej inštancie nevykonával navrhnuté dôkazy, a to výsluch žalovaných a znalecké dokazovanie, z obsahu žaloby ani vyjadrení žalobkyne, ani prednesov jej právneho zástupcu na pojednávaní nevyplýva, k akým skutočnostiam by mali byť žalovaní vypočutí nad rámec ich tvrdení zachytených v odpore alebo v replike. Pokiaľ spája žalobkyňa význam výpovede žalovaných s preukázaním skutočnosti, že žalovaní, respektíve ďalší spoluvlastníci využívali C-KN parcelu 3111/11 okrem prístupu k bytovému domu aj na účel parkoviska alebo záhrady, takéto skutkové tvrdenia žalobkyňa na súde prvej inštancie nepredniesla napriek tomu, že bola upozornená na svoje povinnosti v rámci poučenia vo výzve na vyjadrenie sa k odporu a opätovne pri predvolaní na pojednávanie. Súd prvej inštancie vec predbežne správne právne posúdil s ohľadom na v tom čase stranami tvrdený a preukazovaný skutkový stav, pričom z tvrdení žalobkyne nevyplýva potreba ďalšieho dokazovania výsluchom žalovaných. Navyše predbežný právny záver o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie by neovplyvnilo ani prípadné preukázanie skutočnosti, že žalovaní, respektíve ostatní vlastníci bytov na spornej nehnuteľnosti parkujú svoje motorové vozidlá, či využívajú jej časť ako záhradky. Pokiaľ žalobkyňa namietala nenariadenie znaleckého dokazovania za účelom stanovenia výšky bezdôvodného obohatenia, súd uvádza, že žalobkyňa spolu s návrhom na vydanie platobného rozkazu predložila znalecký posudok s tým, že pokiaľ mala na základe vyjadrení žalovaných pochybnosti o správnosti ňou predloženého znaleckého posudku, nič jej nebránilo zabezpečiť v priebehu konania nový znalecký posudok. Okrem toho vzhľadom na záver o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne, ktorá nemala hmotnoprávny nárok na náhradu bezdôvodného obohatenia, by bolo znalecké zisťovanie výšky nároku nadbytočné a v rozpore so zásadou účelnosti.

17. V zmysle § 153 ods. 1, 2 CSP, strany sú povinné uplatniť prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany včas. Prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany nie sú uplatnené včas, ak ich strana mohla predložiť už skôr, ak by konala starostlivo so zreteľom na rýchlosť

a hospodárnosť konania. Na prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana nepredložila včas, nemusí súd prihliadnuť, najmä ak by to vyžadovalo nariadenie ďalšieho pojednávania alebo vykonanie ďalších úkonov súdu. V danom prípade žalobkyňa v podanom dovolaní opakovane namieta nenariadenie znaleckého dokazovania pred súdmi nižších inštancií bez toho, aby uviedla konkrétne otázky, ku ktorým žiadala nariadiť znalecké dokazovanie. Súdmi nižších inštancií sa v odôvodnení svojich rozhodnutí tiež dostatočným spôsobom vysporiadali so všetkými námietkami žalobkyne smerujúcimi voči záverom o nedostatku jej vecnej aktívnej legitimácie, čo bol podstatný dôvod na zamietnutie žaloby, ako aj dôvod na nevykonanie prípadne ďalšieho navrhovaného dokazovania výsluchom žalovaných.

17.1. Rovnako neobstoí dovolacia námietka, že konajúci súd odôvodnil potvrdenie rozhodnutia výlučne na základe nesprávneho právneho názoru, že jednotliví vlastníci bytov v dome tvoria nerozlučné spoločenstvo. Práve naopak, odvolací súd v bode 23 odôvodnenia okrem iného uviedol, že čo sa týka námietky vo vzťahu k posúdeniu vecnej pasívnej legitimácie žalovaných, takto vymedzený hmotnoprávny nárok nezakladá u žalovaných nerozlučné spoločenstvo v zmysle § 77 CSP, avšak tento záver s ohľadom na absenciu aktívnej legitimácie, nemá žiaden dopad na konštatovanie správnosti výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie.

17.2. Pokiaľ teda súdy oboch inštancií riadne odôvodnili zamietnutie žaloby s prihliadnutím na to, že zákonodarca ustanovil, že na pozemkoch, na ktorých je postavený bytový dom, respektíve na príľahlých pozemkoch, ktoré nie sú vo vlastníctve vlastníka domu sa zriaďuje vecné bremeno priamo zo zákona, ich závery sú správne. Vecné bremeno vzniká bez ohľadu na vôľu vlastníka pozemku, respektíve vlastníka bytového domu. Súdmi následne vysporiadali s otázkou príľahlého pozemku s tým, že zo žalobkyňou predloženého zamerania je evidentné, že parcela číslo 3111/11 (na ktorej vecné bremeno zapísané nie je) obklopuje po celom obvode stavbu bytového domu v spoluvlastníctve žalovaných, ako aj to, že jedine cez tento pozemok je zabezpečený vstup do bytového domu a prístup ku garážam umiestneným v bytovom dome. Za tohto skutkového stavu je potom dôvodné považovať parcelu číslo 3111/11 za príľahlý pozemok. Tento je tak určený na spoločné užívanie vlastníkmi bytov a nebytových priestorov. Samotná absencia oplotenia neznamená, že s prihliadnutím na účel, ktorý sporný pozemok vo vzťahu k stavbe bytového domu primárne plní, že by nemohlo ísť o príľahlý pozemok. Pokiaľ žalobkyňa namietala, že súd prvej inštancie skonštatoval, že pozemok je príľahlým v celom rozsahu, odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie nemal inú možnosť, než svoje závery týkajúce sa žalobou vymedzenej časti parcely vzťahovať na sporný pozemok ako celok, a to s ohľadom na geometrické určenie, súpis a popis predmetnej parcely, kde jej časť je zastavaná účelovou prístupovou komunikáciou, parkovacími miestami, časť je pokrytá zeleňou a vedená ako jediná parcela druhu zastavaná plocha a nádvorie. Poukázal na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 73/2016, ktoré boli v napadnutom rozsudku dostatočne analyzované a správne aplikované na súdnu vec. Podstatný záver o nedostatku aktívnej legitimácie žalobkyne z dôvodu, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva jej v zmysle záverov súdnej praxe nepatrí je správny a zodpovedá účelu a zmyslu zákonnej úpravy ako aj ustálenej judikatúry.

17.3. Súdmi uviedli, prečo nevykonali ďalšie dokazovanie, čím si splnili svoju povinnosť v zmysle § 153 ods. 3 CSP. Predmetný postup konajúcich súdov nedáva žiaden podklad pre to, aby dovolací súd mohol konštatovať na strane žalobkyne tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces.

18. Rovnako neobstoí dovolacia námietka týkajúca sa formalistického prístupu súdov, ktoré pri posudzovaní daného nároku vychádzali z ustálenej rozhodovacej praxe vyšších súdnych autorít, a to predovšetkým s prihliadnutím na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 73/2016, z ktorého vyplýva, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona (01. septembra 1993). Z predmetného ustanovenia nevyplýva ďalšiemu vlastníkovi zaťaženého pozemku právo na náhradu za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckych práv bez ohľadu na to, či vlastník pozemku, ktorému 01. septembra 1993 (dňom účinnosti zákona č. 182/1993 Z. z.) vzniklo právo na jednorazovú náhradu za vecné bremeno vzniknuté ex lege v zmysle § 23 ods. 5 tohto zákona, túto náhradu uplatnil alebo neuplatnil, resp. či mu náhrada bola alebo nebola vyplatená. Súčasnému vlastníkovi tohto pozemku (bez ohľadu na to, kto ním je) nepatrí právo na nejakú ďalšiu náhradu za

pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckeho práva. Pre úplnosť dovolací súd poznamenáva, že podstatu predmetného názoru považoval za „ústavne udržateľnú“ aj ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu vydané vo veciach, v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili. Takže, pokiaľ je na parcelách vo vlastníctve žalobkyne postavený bytový dom vrátane príslušného pozemku a z tohto titulu je na nich aj zriadené zákonné vecné bremeno v prospech vlastníkov jednotlivých bytov, peňažná náhrada žalobkyni z dôvodov vyššie uvedených nepatrí (výlučnou vlastníčkou sa stala na základe dohody o vysporiadaní BSM z 03. októbra 2019).

19. Nie je tiež opodstatnené tvrdenie dovolateľky o bezodplatnom užívaní daných nehnuteľností žalovanými. Jednorazová náhrada za zákonné vecné bremeno neznamena, že vlastníci bytov v bytovom dome postavenom na cudzom pozemku tieto užívajú bezplatne. To, že mnohí vlastníci neboli ostražití a nepožiadali o náhradu za zákonné vecné bremeno v trojročnej lehote počítanej odo dňa účinnosti zákona, neznamena, že tu náhrada nie je. Náhrada za vznik zákonného vecného bremena by mala istým spôsobom reparať krivdu spôsobenú vlastníkom, keď na pozemku súkromného vlastníka došlo v minulosti k vybudovaniu stavby. Takáto jednorazová náhrada sama osebe neznamena, že by tu došlo k porušeniu spravodlivej rovnováhy medzi základnými právami vlastníkov pozemkov a vlastníkov stavieb.

20. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (tu porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v prejednávanej veci nezistil.

21. Dovolací súd uzatvára, že dovolanie namietajúce vadu zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné, ale nie je dôvodné, a preto vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie zamietol (§ 448 CSP).

22. V dovolacom konaní úspešným žalovaným (§ 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP) dovolací súd trovy dovolacieho konania nepriznal, pretože im žiadne trovy nevznikli.

23. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.